

lisaa (Iyyasuus)-Guduunfaa

Description

Rabbi hin dhalle, hin dhalanne, Tokkicha fakkaataa hin qabneef faaruu fi galanni hundi Isaaf haa taâ€™u. Waaâ€™ee Iisaa (Iyyasuus) nageenyi isarratti haa jiraatu kutaalee sadii jalatti qoodun ilaalaaturreera. Waaâ€™ee isaa ilaachisee dhugaan maal akka taâ€™e hubanne jirra. Namni dhugaa kana hubatuun qajeele lubbuma ofii fayyada. Namni dhugaa kana irraa goruun jallate lubbuma ofi miidha.

Qurâ€™aanni waaâ€™ee Iisaa (Iyyasuus) ilaachise haala namaaf galuu fi ifa taâ€™een ibsa. Wanti nama dhmaasu Qurâ€™aana keessatti hin argamu. Garuu faallaa kanaa, kitaaba Kiristaanaa keessatti waaâ€™ee Iisaa ilaachise wantoonni nama dhamaasan baayâ€™etu jiru. Takkaa gooftadha jedha, takkaa immoo ilma gooftaati jedha, takkaa immoo nabiyyiidha jedha, takkaa immoo gooftota sadan keessaa isa tokko jedha, takkaa immoo cubbuu keenyaf jedhee duâ€™e jedhu. Namni kanniin keessaa kamiin filatee qabachuu dandaâ€™aa? Dhugumatti kuni dhamaâ€™iinsa guddaadha. Hundeen kanaa inni guddaan namoota kitaaba kana barreessaa tureedha.

Kutaa darbe keessatti, yeroo jalqabaatiif, â€œIyyasuus ilma waqqayyootiâ€¢kan jedhe, Phaawulos akka taâ€™e macaafa qulqulluu irraa ilaalle turre. Achi booda yaanni kuni hanga buâ€™uura amanti taâ€™u gahuutti namtichi kuni yaada kana babalâ€™isuu fi facaasu itti fufe. Namoonni isa booda dhufanis yaada isaa kana fi kan biroo itti dabaluun kitaaba barreessan. Kitaabni kunis Rabbiin biraan kan buâ€™eedha jedhan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa adeemsa isaanii kana akkana jechuun ibsa:

يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيَشْتَرُوا
وَرَأَيْلُ لَهُمْ مِمَّا كَتَبْتُ أَيْدِيهِمْ وَرَأَيْلُ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٦﴾

â€œWarra kitaaba harka isaanii in barreessanii ergasii gatii xiqaan ittiin bitachuuf â€œKuni Rabbiin biraayiâ€¢ jedhaniif ee badii isaanii! Waan harki isaanii barreessiteef jecha ee badii isaanii! Ammas waan isaan carraaqataniif jecha ee badii isaanii!â€¢ Suuratu Al-Baqarah 2:79

Arabni jecha â€œewaylâ€¢ jedhu nama baditti kufef itti fayyadamtii. Haaluma wal fakkaatun Afaan Oromoo keessatti, nama badiin itti dhufuu hedu ykn baditti kufe, â€œEe badii keeâ€¢ jedhamaan. Kana jechuun baditti kufte, adabbiin cimaan sitti buâ€™e jechuu isaati. Warroonni kitaaba harka ofiitiin barreessanii ergasii gatii xiqaan ittiin bitachuuf â€œKuni **Rabbitiin biraayiâ€¢** jedhan adabbiin cimaan isaanitti buâ€™a. Gatiin xiqaan kuni addunyaa badduu tana. Qabeenya walitti sassabuuf kijibaan kitaaba katabuun kuni Rabbitiin irraayyi ummataan jedhu. Kanaafu, namoonni kunniin karaa lamaan ummata gowwoomsanii fi miidhanii jiru. 1ffa- Amanti isaanii sobaan walitti makuun ummata dhamaasu. 2ffa-qabeenya isaanii sobaan nyaachu. Kanaafi itti aanse ni jedha: â€œWaan harki isaanii barreessiteef jecha ee badii isaanii!â€¢ kana jechuun kijiba, jallinnaa fi dhugaa micciruu kitaaba

keessatti harka isaanitiin barreessaniif ee badii isaanii. â€œIyyasuus gooftadha ykn ilma gooftaatiâ€ kijiba isaan kitaaba keessatti barreessaniidha. Sababa kanaan ummata gowwoomsu. Kanas kan godhaniif addunyaa badduu tana argachuufi. **â€œAmmas waan isaan carraaqataniif jecha ee badii isaaniiâ€** Kana jechuun qabeenya argatan saniif ee badii isaanii. Hiikni biraa, sababa harka isaaniitiin kijiba barreessun cubbuu/dili hojjataniif ee badii isaanii!

Kanaafu, namoonni kijiba harka isaanitiin katabuun qabeenya ykn beekkamti argachuuf **â€œKuni Rabbiin biraayyiâ€** jedhan, adabbii cimaatu isaaniif jira. Badiin isaan hojjatan keessaa gurguddaan: 1ffaa-Rabbiin irratti kijibuu, 2ffaa-ummata karaa qajeelaa fi ifaa irraa jallisun dukkanaa fi dhamaâ€™iinsatti oofu. 3ffaa- Qabeenya namootaa haqa malee nyaachu.

Namni sammuu qabu kijiba isaan uumaniin gowwoomu hin qabu. Sammuu isaa keessatti yaadu dandaâ€™a. **â€œIyyasuus akkamitti gooftaa taâ€™a,** kan dhalate taâ€™e osoo jiruu? Wanti dhalatu wanta uumamudha. Kanaafu uumaa isa barbaachisa? Dubbiin yooakkana taâ€™e akkamitti Iyyasuus Goftaa waa uumuu taâ€™uu dandaâ€™aa? Ammas Iisaan of jabeessuf ni nyaata ni dhuga. Rabbiin qulqullaaâ€™e immoo ni nyaachisaa malee hin nyaatu, ni obaasaa malee hin dhugu? Kanaafu, akkamitti Iisaan gooftaa taâ€™aa? Akkasumas, namni yommuu nyaatu fi dhugu xuriin akka fincaanii fi sagaraa isa irraa baha. Kanaafu, namni **â€œIyyasuus gooftaadhaâ€** yommuu jedhu, **â€œGooftaan ni nyaata ni dhuga ergasii xuriin isarrea bahaâ€** jechuu isaati. Rabbiin hanqinna kana hundarrea qulqullaaâ€™e, oltaâ€™e. **â€œ** jedhee yaadu qaba.

Ammas, **â€œIyyasuus akkamitti ilma Rabbii taâ€™aa?** Rabbiin Qulqullaaâ€™an oltaâ€™e Dureessa Tokkicha fakkaata wayitu hin qabneedha. Ilmi yoo dhalate abbaa fakkaata. Kanaafu, **â€œRabbiin ilma qabaâ€** jechuun **â€œInni fakkaataa qabaâ€** jechuudha. Rabbiin kanarrea qulqullaaâ€™e oltaâ€™e. Ammas ilmi kan barbaachisuuf akka nama gargaaru fi sanyiin namaa itti fuftuufi. Rabbiin Qulqullaaâ€™an oltaâ€™e gargaarsa wanta jedhamu hin barbaadu, wanta hundaa irratti dandaâ€™aadha. Yeroo hundaa jiraataadha. Kanaafu, Inni waan hundaa irraa Dureessaa fi Of gahaa taâ€™ee osoo jiru maaliif ilmatti hajama?â€

Namni kanniin deddeebisee yoo of gaafatee, wanti kitaaba (macaafa) isaanii keessatti barraaâ€™e soba taâ€™uu takkaan hubata. Kijiba kanniin kan barreesse namoota fedhii ofii hordofuun ummata gowwoomsaniidha. Kanaafi, Rabbiin qulqullaaâ€™an oltaâ€™e akkana jechuun Yahuudotaa fi Kiristaanota akekachiisa:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوْ فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُواْ أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّواْ مِنْ قَبْلٍ وَأَضَلُّواْ كَثِيرًا وَضَلُّواْ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ﴾

â€œJedhi, â€œYaa warra kitaabaa! Amantii keessan keessatti dhugaan ala daangaa hin darbinaa. Fedhii ummata duraan jallatanii darbanii, namoota hedduus jallisanii fi karaa qajeelaa irraa jallatanii hin hordofinaa.â€ Suura Al-Maaâ€™ida 5:77

Kiristaanonne â€œIisaan goofaadha ykn ilma gooftaatiâ€ jechuun isaanii dhugaan ala daangaa darbuudha. Kanaafi, Rabbiin waaâ€™ee Iisaa ilaalchisee dhugaan ala soba hordofuun daangaa hin darbinaa isaaniin jedha. Sababni isaan dhugaa irraa jallachuun soba itti hordofan, hoggantoota duraan darban hordofuu isaaniti. Akkuma kutaa darbe keessatti jenne, yeroo jalqabaatiif Iisaan ilma gooftaati kan jedhe Phaawulos. Achi boodas warri dhufan Iyyasuus gooftaa gabbaramu jedhan. Kuni hundi fedhii lubbuu hordofuudha malee wanta ragaa qabu miti. Kanaafi, ummata Kiristaanaa hoggantoota fedhii lubbuu hordofuun namoota jallisan akka hin hordofne Rabbiin ni akeekachisa. Hoggantoonni fedhii lubbuu hordofan kunniin â€œIyyasuus Gooftaadha ykn ilma Gooftatiâ€ jechuun namoota itti waamu. Haala kanaan, namoota kanniinis ni jallisuu, ofiifilee ni jallatu. Kanaafu, namoota jallatan hordofuun baditti malee wanta biraatti nama geessu dandaâ€™aa?

Iisaan (aleyh salaam) Rabbi Tokkicha akka gabbaran namoota waama ture. â€œAni Rabbi ykn ilma Rabbiitiâ€ jechuun gonkumaa namoota hin waamne. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الظَّالِمُونَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ أَكْبَرُ مَرِيْمَ وَقَالَ أَكْبَرُ الْمَسِيحُ
يَعْبُدُنِي إِسْرَائِيلٌ أَعْبُدُوا أَلَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ وَمَنْ يُشْرِكُ بِاللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَا وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

â€œWarroonni â€˜Rabbiti Masih ilma Mariyamâ€™ jedhan dhugumatti kafaranii jiru. Masihiis ni jedhe, â€˜Yaa ilmaan Israaâ€™il! Rabbi Gooftaa kiyyaa fi Gooftaa keessan taâ€™e gabbaraa. Dhugumatti namni Rabbitti waa qindeesse Rabbiti isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasiseera. Teessoon isaas ibidda. Miidhaa raawwattootafis tumsitoonni hin jiran.â€ Suuraa Al-Maaâ€™ida 5:72

Rabbiti waa qindeessuun (shirkiin) bifa adda addaa qaba. Isaan keessaa, wanta uumame (makhluuqa) akka Uumaatti ilaalun kadhachuu, isaaf of gadi qabu fi kkf hojjachuudha. Kanaafu, namoonni Iisaan Gooftaadha jedhan Rabbitti waa qindeessanii jiru. Namni Rabbitti waa qindeesse immoo gonkumaa Jannata hin seenu. **Teessoon isaa ibidda.** Kanarrraa Rabbiti nu haa tiiksu.

Kiristaanonne jecha sobaa â€œIyyasuus gooftaadha ykn ilma gooftaatiâ€ jedhu kanarrraa deebiâ€™uun Rabbiti amananii Isa qofaaf yoo sagadan, kadhatanii fi of gadi qaban, jirenya tana keessatti gammachuu argatu, adabbii ibiddaa waadaa galame irraas ni baraaramu.

Kiristaanota walini Falmuu

Namni nama karaa irraa bahe karatti akka deebiâ€™uuf isa walini falmuu barbaadu ulaagaalee kanniin guutuu qaba. 1ffaa- Beekumsa ittiin falmu qabaachu, 2ffaa- Dubbii fi tooftaa hundarra gaarii taâ€™e fayyadamuu 3ffaa- kaayyoon itti falmuuf haqa nama saniif ibsuuf qofa taâ€™uu.

Rabbiti Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وَلَا تُجَدِّلُوا أَهْلَ الْكِتَبِ إِلَّا بِالَّقِيْهِ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾

â€œAbbooti kitaabaa waan gaarii taâ€œeen malee hin falmina, isaan keessaa warra zaalimota taâ€œan maleeâ€ Suuratu Al-Ankabuut 29:46)

Abdurahmaan Saâ€diyyi Aayah tana ilaachise ni jedha: Rabbiin subhaanahu wa taâ€aalaa namni falmu sunii beekumsa yoo hin qabaatin ykn buâ€uura gammachisaa irratti yoo hin taâ€in, abbooti kitaabaa waliin falmuu irraa ni dhoowwa. Wanta irra gaarii taaten malee akka isaan waliin hin falmine. Wanti irra gaariin kunis, amala gaarii, mararfanna, dubbii laaffisuu, karaa hundarra gabaabaa taâ€een gara haqaa waamu fi haqa kana miidhagsuu, soba irraa deebisuu fi fashaleessudha. Niyyaan isaaniin falmuu mormu, mooâ€achuu fi olâ€aantummaa qofaaf osoo hin taâ€in, haqa ibsuu fi namoota qajeelchuf taâ€uu qaba. Garuu warroota kitaabaa keessaa nama zaalima taâ€Me waliin mormuun faayda hin qabu. Namni kuni nama yaanni isaa haqa fudhachuuf osoo hin taâ€in namoota dallansuu fi isaan mooâ€achuu qofa kan falmuudha. Namaakkanaa waliin falmuun faayda hin qabu. â€Tafsiir Saâ€idiyy-fuula 742

Kanaafu, Kiristaanota waliin yommuu falman of eeggannoo guddaa barbaachisa. Baaxila (soba) isaanii deeggaruuf Qurâ€aanaa irraa keeyyata muraasa namatti fidu. Ina kunoo Qurâ€aanni akkana jedha jechuun nama dhamaasu. Garuu sobni isaan irra jiranii fi keeyyanni Qurâ€aanaa waliif faalladha. Sababni isaas, haqaa fi sobni gonkumaa waliitti galuu hin dandaâ€an. Kanaafi, Qurâ€aanaa irraa aayah (keeyyata) muraasa fudhachuun hiika isaa jallisuu barbaadu. Dhugaa fi soba walitti maku. Kana ilaachisee Rabbiin ni jedha:

يَأَهْلَ الْكِتَبِ لَمْ تَلِسُوتُ الْحَقَّ بِالْبَطِلِ وَتَكْثُرُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

٦١

â€œYaa abbooti kitaabaa (Kiristaanota fi Yahuudota)! Maaliif dhugaa sobaan walitti maktanii osoo beektanuu dhugaa dhoksituu?â€ Suuratu Aali-Imraan 3:71

Aayah tanarrraa akkuma hubannu Aalimoonni (hayyooni amantii) karaa lamaan namoota jallinnatti dabarsu. **1ffaa-dhugaa fi soba walitti maku.** Hayyooni amantii dhugaa fi sobaa yoo addaan hin baasin hawaasni dhamaâ€uun jallinna keessatti kufa. **2ffaaâ€“dhugaa dhoksuâ€“** hayyooni dhugaa isaan bira jiru yoo dhoksan namoonni dhugaa barbaadan akkamitti karaa qajeelatti qajeelu?

Kanaafu, dhugaa fi soba walitti makuun Peenxen ykn namni kiristaanaa yoo namatti fide, filannoo lamatu jira:

1ffaaâ€“ beekumsa ittiin falman yoo qabaatan, falmuun soba san harkaa fashaleessu. Beekumsa qabaatani garuu yoo tooftaa falmii hin beekin, odiyoo/vidiyoo fi barreefamoota gargaraa mata duree saniin wal qabatan isaanii dabarsu.

2ffaaâ€“ beekumsa yoo hin qabaatin, isaan irraa garagaluu fi fagaachu. Taaâ€mu baannan, sobni isaan

namatti fidan dhugaa fakkaachun dukkanaa fi jallinna keessatti kufan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِيمَنُوا إِن تُطِيعُو أَفْرِيقَاءِ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
يَرْدُو كُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَفَرُونَ

â€œYaa warra amantan! Yoo garee warra kitaabni kennaeef irraa taâ€™aniif ajajamtan, erga amantanii booda gara kufritti isin deebisu.â€ Suuratu Aali-imraan 3:100

Waaâ€™ee nabiyyi kabajamaa Iisaa (nageenyi isarratti haa jiraatu) ilaachise ammaaf asirratti xumurra. In sha Allah gara fuunduraatti yoo Rabbiin umrii nu dheeresse, balâ€™innaan ni ilaalla. Wa Aakhiru daawâ€™aana anilhamdulillah Rabbil aalamin.

Kitaabban wabii:

Tafsiir Saâ€™idiyyi, Tafsiir Ibn kasiir, Tafsiir Zaadil Masiir-Ibn Al-Jawzi

Date Created

April 28, 2019

Author

admin